

กฎหมายว่าด้วยการบังคับใช้ หลักความเป็นรัฐบราซิลในโรงเรียนของรัฐ*

อาจารย์ นิยมุตร์ แสงกนกกุล

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัจจุบันศึกษาระดับปริญญาเอกด้านกฎหมาย คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัย Nantes ประเทศฝรั่งเศส

วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๐๐๕ คณะรัฐมนตรี
เสนอร่างรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้หลักความ
เป็นรัฐบราซิลในโรงเรียนของรัฐต่อสภา
ผู้แทนราษฎร ร่างรัฐบัญญัติดังกล่าวได้เพิ่มเติม
มาตรา L๑๔๑-๕-๑ ในประมวลกฎหมาย
การศึกษาความว่า “ใน **โรงเรียนของรัฐ** ห้าม
นักเรียนสวมใส่สัญลักษณ์ทางศาสนาหรือถือ
สัญลักษณ์ทางศาสนาอย่าง **ปรากฏให้เห็นชัดเจน**”
และ “กฎเกณฑ์ภายในของแต่ละโรงเรียนต้อง
กำหนดกระบวนการพิจารณาโทษทางวินัยแก่
นักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว” ร่าง
รัฐบัญญัติดังกล่าวใช้เวลาพิจารณาในสภา
ผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาราวสามเดือนจนกระทั่ง
วันที่ ๑๕ มีนาคมจึงได้รับความเห็นชอบโดย
กำหนดให้หลักความเป็นรัฐบราซิลในโรงเรียนของ
รัฐเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๐๐๕-๒๐๐๕
เป็นต้นไป

ปัจจุบันประเทศฝรั่งเศสประกอบ
ไปด้วยประชากรหลายเชื้อชาติ ทั้งที่มาจากประเทศ
เพื่อนบ้านอื่นๆในยุโรป และอดีตอาณานิคม เช่น
โมร็อกโก ตูนิเซีย แอลจีเรีย กัมพูชา ลาว

* ที่มา บทความเรื่องเหตุการณ์สำคัญ
ในกฎหมายมหาชนฝรั่งเศส ตลอดปี ๒๐๐๕ จาก
หนังสือรวมบทความกฎหมายมหาชนจากเว็บไซต์
www.pub-law.net สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

เวียดนาม ไออวรีโคสต์ เป็นต้น จากความ
หลากหลายทางเชื้อชาติดังกล่าวรัฐบาล
จึงจำเป็นต้องสร้างความกลมกลืนร่วมกันในชาติ
แต่ปัญหาหนึ่งที่ฝรั่งเศสประสบคือ การหลอมรวม
วัฒนธรรมของชาวมุสลิมให้เข้ากับวัฒนธรรม
ฝรั่งเศส ตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐบาลฝรั่งเศส
พยายามรณรงค์ให้นักเรียนหญิงมุสลิมไม่คลุมผ้า
ที่เรียกว่า “ฮิญาบ” ในโรงเรียนแต่ไม่ประสบ
ความสำเร็จเท่าไรนัก สาเหตุนี้นำมาซึ่งการผลักดัน
ร่างกฎหมายการบังคับใช้หลักความเป็นรัฐ
บราซิลในโรงเรียนของรัฐ กล่าวให้ถึงที่สุด
กฎหมายฉบับนี้เป็นเรื่องนโยบายทางการเมือง
ที่ต้องการสร้างความกลมกลืนกันชาติโดย
การใช้หลักความเป็นรัฐบราซิลมาอ้างอย่าง
แท้จริง เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐบัญญัติฉบับนี้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งฝ่ายรัฐบาลและ
ฝ่ายค้านต่างให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง
ท่วมท้น

ภายหลังที่รัฐบัญญัตินี้ได้รับความ
เห็นชอบได้มีการประท้วงของมุสลิมในฝรั่งเศส
จำนวนมากแต่รัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติยืนยง
เสมอมาว่า รัฐบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มุ่งหมายไปที่
มุสลิมโดยเฉพาะแต่ห้ามการแสดงสัญลักษณ์ทาง
ศาสนาทุกศาสนา อย่างไรก็ตามฝ่ายมุสลิมเห็นว่า
เป็นเพียงข้ออ้างให้แนบเนียนเท่านั้นเพราะในความ
เป็นจริงแล้วก็มีแต่พวกมุสลิมที่ได้รับผลกระทบ

จากกฎหมายฉบับนี้มากที่สุด ปัจจุบันกฎหมายได้ใช้บังคับกับบรรดาโรงเรียนของรัฐทั้งหลายแล้ว และมีนักเรียนบางคนที่กำลังถูกดำเนินการทางวินัยเพราะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวสมควรกล่าวไว้ด้วยว่า กฎหมายนี้ห้ามการแสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาเฉพาะใน **โรงเรียนของรัฐ** และห้ามเฉพาะการแสดง **อย่างชัดแจ้ง** เท่านั้น ดังนั้นการแสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาในโรงเรียนเอกชนหรือการแสดงอย่างมิดชิดจึงไม่ต้องห้าม

กล่าวสำหรับหลักการความเป็นรัฐฆราวาส (laïcité) ฝรั่งเศสประกาศตนเป็นรัฐฆราวาสมาตั้งแต่ปฏิวัติ ๑๗๘๙ ในมาตรา ๑๐ แห่งคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ๑๗๘๙ ได้รับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาว่า **“ไม่มีผู้ใดต้องกังวลใจเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น แม้จะเป็นเรื่องทางศาสนา ถ้าการแสดงออกดังกล่าวนี้ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยตามที่กฎหมายกำหนด”** ต่อมาปี ๑๗๙๑ รัฐธรรมนูญได้รับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาไว้อีกครั้งและประกันว่า ศาสนาคริสต์ทั้งนิกายคาทอลิก โปรเตสแตนท์ หรือยูดาห์ จะมีสิทธิเท่าเทียมกัน หลักการความเป็นรัฐฆราวาสเริ่มเข้ามาสู่แวดวงการศึกษาในปี ๑๘๘๑ โดยนาย Jules Ferry ผลักดันให้ออกกฎหมายรับรองว่า การศึกษาในฝรั่งเศสเป็นการศึกษาที่บังคับ (obligatoire) ไม่เสียค่าใช้จ่าย (gratuit) และ **ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา (laïque)** ต่อมาในปี ๑๙๐๕ รัฐสภาได้ออกรัฐบัญญัติแยกศาสนจักรออกจากอาณาจักรอย่างเด็ดขาดว่า **“สาธารณรัฐไม่รับรอง ไม่สนับสนุนทางการเงิน และไม่อุดหนุนใดๆแก่ทุก ๆ ลัทธิ”** ในสมัยสาธารณรัฐที่ ๔ รัฐธรรมนูญ ๑๙๕๖ รับรองไว้ในคำปรารภซึ่งยังมีผลบังคับอยู่ในปัจจุบันในศักดิ์ระดับรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะวรรคที่ ๑๓ ที่ว่า

“การจัดการศึกษาภาครัฐที่ เป็นกลางทางศาสนา และไม่เสียค่าใช้จ่ายนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐ” ปัจจุบันรัฐธรรมนูญ ๑๙๕๘ ก็รับรองไว้ในมาตรา ๑ ว่า **“ฝรั่งเศสเป็นสาธารณรัฐอันแบ่งแยกไม่ได้ เป็นกลางทางศาสนา (laïque) ประชาธิปไตยและสังคม ฝรั่งเศสรับรองความเสมอภาคตามกฎหมายต่อพลเมืองทุกคนโดยไม่แยกชาติกำเนิด สีผิว หรือศาสนา ฝรั่งเศสเคารพในทุกความเชื่อ องค์กรของฝรั่งเศสเป็นองค์กรกระจายอำนาจ”** หลักการความเป็นรัฐฆราวาสเรียกร้องให้รัฐและองค์กรของรัฐทั้งหมดต้องเป็นกลางในทางศาสนาในสองแง่มุมคือ ต้องไม่แทรกแซงเรื่องความเชื่อต่าง ๆ ของแต่ละคนประการหนึ่ง และรับรองความเสมอภาคให้แก่ทุกคนไม่ว่าจะนับถือศาสนาหรือความเชื่อใดอีกประการหนึ่ง ในส่วนของการศึกษา ทุกโรงเรียนของรัฐต้องไม่มีการแสดงถึงสัญลักษณ์ศาสนาหรือความเชื่อใดและห้ามมีการสอนวิชาศาสนาอีกด้วย กล่าวให้ถึงที่สุด หลักความเป็นรัฐฆราวาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับห้ามแสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาในโรงเรียนได้หรือไม่และอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของคำว่า “ความเป็นรัฐฆราวาส” นั้นเอง ฝ่ายหนึ่งมองว่า ความเป็นรัฐฆราวาสต้องแสดงถึงการไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาใดเลย อีกฝ่ายหนึ่งเห็นในทางตรงกันข้ามว่า ในเมื่อเป็นรัฐฆราวาสที่เป็นกลางทางศาสนาและไม่ยุ่งเกี่ยวกับประเด็นทางศาสนาแล้วจะมาห้ามการแสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาในโรงเรียนได้อย่างไร ในทำนองที่สุดคำว่า “ความเป็นรัฐฆราวาส” จะมีความหมายเช่นใดยังน่าสงสัยอยู่

การตีความบทประนี

ค้นคว้าเพิ่มเติม

MALAURIE P., « Laïcité, voile islamique et réforme législative. Loi n° 2004 -228 du 15 mars 2004 », *JCP*, 2004 I, 224.

KOUBI Geneviève, « Une précision tenue pour insigne. A propos de la loi n° 2004-228 du 15 mars 2004 encadrant, en application du principe de laïcité, le port de signes ou de tenues manifestant une appartenance religieuse dans les écoles, collèges et lycées publics », *JCP A*, 2004, n° 1340.

DURAND-PRINBORGNE Claude, « La loi sur la laïcité, une volonté politique au centre de débats de société », *AJDA*, 2004, 5 avril, pp. 704-709.

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

La loi du 15 mars 2004 relatif à l'application du principe de laïcité dans les écoles, collèges et lycées publics

